Teresa Śmigielska 1927–2017

Doktor Teresa Śmigielska była paleontologiem przez wiele lat związanym z Wydziałem Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. Pożegnaliśmy Ją 21 lipca 2017 r. na Cmentarzu Salwatorskim. W naszej pamięci na zawsze pozostanie jako osoba bardzo dobra i wrażliwa, zawsze gotowa do pomocy w razie potrzeby.

Teresa Śmigielska urodziła się 20.03.1927 r. w Borysławiu. Naukę rozpoczęła w czasie II wojny światowej w Stanisławowie i kontynuowała po wojnie w Krakowie, w gimnazjum i liceum im. Królowej Wandy. Tu też w 1948 r. zdała maturę i rozpoczęła studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Jeszcze w czasie studiów podjęła pracę jako asystent techniczny w pracowni biologicznej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Stopień magistra biologii uzyskała w 1952 r., na podstawie prac dotyczących psychologii zwierząt i mikrobiologii. W 1953 r. została zatrudniona w Katedrze Paleontologii na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym (obecnie Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska) Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie na stanowisku starszego asystenta. Równocześnie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego przygotowywała pracę doktorską pt. „Otolity ryb z tortonu południowej Polski", którą obroniła w roku 1964 i uzyskała stopień doktora nauk przyrodniczych. Praca ta została wydrukowana w Roczniku Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Po uzyskaniu doktoratu dr Śmigielska została adiunktem na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym AGH.

W pracach naukowych Teresy Śmigielskiej można wyróżnić dwa główne obszary badawcze: otolity ryb mioceńskich oraz otwornice młodszego i starszego trzeciorzędu. Pierwszą wszakże domeną jej zainteresowań stały się ryby z łupków menilitowych Karpat fliszowych.

Stan badań nad rybami karpackimi i możliwości wykorzystania ich w stratygrafii scharakteryzowała w publikacji naukowej z 1957 r. pt. „Stratygraficzne znaczenie ichtiofauny karpackich łupków menilitowych" (Prz. Geol., 12: 567–570). W tymże roku została zaproszona do współpracy przez geologów czechosłowackich. W czasie pobytu w Bratysławie skompletowała i opracowała zespół ryb z odkrywek i rdzeni wiertniczych z okolic miejscowości Velka Causa, zyskując za to duże uznanie (publikacja z 1959 r.). W kraju zebrała i opracowała zespół ryb z bogatej w ichtiofaunę i od dawna znanej odkrywki w Skopowie. Plonem tych badań było opracowanie ryb z rodzaju Aeoliscus (1962).

Duże trudności w kompletowaniu okazów ryb karpackich i praca w zespole mikropaleontologów skierowały zainteresowanie badawcze dr Śmigielskiej na otolity – rzadko spotykaną skamieniałość, a dla stratygrafii ważną specjalność. W rezultacie kilkuletnich badań na dużym obszarze południowej Polski (Górny Śląsk, region krakowski i świętokrzyski) opisała 51 gatunków otolitów należących do 28 rodzajów ryb. Istotnym osiągnięciem było wyróżnienie wśród nich siedmiu nowych gatunków. Wartościowa praca „Otolity ryb z tortonu południowej Polski", opublikowana w 1966 r., uzyskała naukową nagrodę Ludwika Zejsznera i była wielokrotnie cytowana, w tym także przez

autorów zagranicznych (np. Brzobohaty, 1969). Tematyce tej poświęciła pięć dalszych prac w latach 1974, 1979 i 1985.

Od wczesnych lat pracy zawodowej dr Śmigielska interesowała się również otwornicami. Problematyki tej dotyczą prace z lat 1957, 1960 i 1961. W publikacji z 1957 r. znajduje się opracowanie zespołu otornic mioceńskich z Gliwic Starych. Efektem tych badań było określenie środkowotortońskiego wieku iłów z okolic Gliwic. Autorka oznaczyła 159 gatunków otwornic, w tym 8 nowych i jedną nową odmianę. W pracy z 1960 r. na tle dyskusji nad rzadkimi otwornicami w utworach z rejonu Woli Łużańskiej przedstawiła wyniki własnych badań, określając występujące tu otwornice jako przewodnie dla eocenu oraz górnego i dolnego oligocenu. Badając warstwy menilitowe z rejonu Dukli (1961) dr Śmigielska dała podstawy do udokumentowania górnoeoceńskiego wieku tych skał. Publikacje dr Śmigielskiej cieszyły się dużym uznaniem. Obok wspomnianej już nagrody im. L. Zejsznera świadczy o tym również zaproszenie do współpracy z Instytutem Geologicznym w Bratysławie (1957) i trzymiesięczne stypendium naukowe w ZSRR (1966–1967).

Dr Śmigielska była także bardzo dobrym dydaktykiem. Przez wiele lat prowadziła zajęcia z paleontologii dla studentów Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego AGH. W 1973 r. została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi. W latach 1958–1987 była członkiem PTG, a jako kresowianka należała do Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Wschodnich. Niewiele osób wiedziało, że była też absolwentką Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Krakowie i że muzyka fortepianowa była jej hobby. Inną bardzo ważną dla niej sprawą była opieka nad zwierzętami. Teresa Śmigielska była miłośnikiem i opiekunem zwierząt, szczególnie tak bardzo potrzebujących pomocy zwierząt bezdomnych. Zajęciu temu poświęcała dużo czasu i energii.

Tęsknią za Nią jej bliscy, jej przyjaciele, tęsknią też jej ukochane domowe koty.

Ksenia Mochnacka
Akademia Górniczo-Hutnicza